

نتیجه‌گیری

همگرایی اقتصادی در حوزه‌ی خلیج فارس زمانی امکان تحقق دارد که رهبران سیاسی دولت‌های منطقه، علاوه بر غلبه بر موانع و چالش‌ها، بتوانند از ظرفیت‌ها و امکانات ملی، منطقه‌ای و جهانی در این خصوص بهره ببرند و الزاماتی را در راستای رسیدن به همگرایی منطقه‌ای بکار بگیرند. از دید نگارنده، بدون توجه به این چالش، ظرفیت‌ها و به‌خصوص الزامات، امیدی به تحقق همگرایی اقتصادی در این منطقه نخواهد بود و هم‌چنان شاهد جنگ‌ها و ناامنی‌ها، مسابقه‌ی تسلیحاتی و خریدهای کلان تسلیحات و دخالت قدرت‌های خارجی در این منطقه خواهیم بود. راه رسیدن به صلح، امنیت و توسعه پایدار در حوزه‌ی خلیج فارس در همگرایی اقتصادی است؛ رسیدن به همگرایی اقتصادی نیز نیازمند تلاش و عزم جدی رهبران سیاسی منطقه در مدیریت و رفع چالش‌ها و موانع همگرایی، فعال کردن ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های همگرایانه و هم‌چنین رعایت الزامات آن است. بر اساس تجربه تاریخی، شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس دهه‌هاست که در تلاش‌اند تا به همگرایی منطقه‌ای دست یابند، اما از آنجایی که این شورا از اساس شکل‌گیری رویکرد یک‌سویه در پیش گرفته و به منافع ملی ایران و عراق بی‌توجه بوده، چندان موفق نبوده است؛ ضمن این‌که در دهه‌های گذشته، کشورهای کوچک عضو شورا نیز به سیاست‌های عربستان همواره با بدبینی نگریسته‌اند. راه همگرایی در منطقه‌ی خلیج فارس در همکاری و مشارکت هشت کشور ساحلی خلیج فارس است، نه در جبهه‌گیری‌های منطقه‌ای با پشتیبانی قدرت‌های فرامنطقه‌ای. رقابت خصمانه ایران و عربستان در منطقه ره به‌جایی نخواهد بود و نتیجه این خصومت، ناامنی هرچه بیشتر در منطقه، افزایش حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای و عقب‌ماندگی کشورهای این منطقه از مدار توسعه نسبت به رقیبان خود در اقتصاد جهانی خواهد بود.

عواملی که منجر به همگرایی اقتصادی در خلیج فارس می‌شود، لزوماً دلایل اقتصادی ندارد، بلکه می‌تواند در کنار متغیرهای اقتصادی، دلایل سیاسی، امنیتی و فرهنگی-اجتماعی هم داشته باشد. همگرایی به‌صورت تدریجی امکان شکل‌گیری